

Tarifering og omkostningsægthed i elsystemet

Kontor/afdeling
EI II/Center for elektrificering

Dato: 4. december 2023

J nr. 2022-20008

Formål med notatet

Notatet informerer om:

- Rammer og roller på tarifområdet i Danmark
- Reguleringen vedrørende omkostningsægthed og snitflader til indtægtsrammereguleringen af netvirksomhederne og transmissionsoperatøren (Energinet)
- Hvordan Energistyrelsen forstår begrebet "omkostningsægthed", og hvordan styrelsen vurderer det i sammenhæng med energisystemets udvikling i Danmark (jf. hastig udvikling i VE-produktion og stigningen i antallet af store elforbrugere).

Målgruppen for dette notat er tarifudviklerne i Danmark (netvirksomheder, Green Power Denmark og Energinet), Forsyningstilsynet samt interesserede markedsaktører.

Der har som del af indsatsen for det politiske ønske om en hurtigere implementering af tarifmodeller, jf. *Klimaaftalen af 25. juni 2022*, været nedsat en arbejdsgruppe bestående af Energistyrelsen, Energinet, Green Power Denmark og Forsyningstilsynet. Indsatsen og drøftelserne i arbejdsgruppen har fokuseret på udviklingen og godkendelsen af tarifmetoder på elområdet. Arbejdsgruppen har peget på, at begrebet '*omkostningsægthed*' er et centralt princip ifm. udviklingen og godkendelsen af tarifmodeller, der kan være vanskeligt at anvende i praksis.

Notatet er udarbejdet som led i indsatsen og med respekt for Forsyningstilsynet som uafhængig myndighed. Notatet er således udtryk for Energistirelsens fortolkning af begreberne i elmarkedsreguleringen, herunder vurderingen af det samfundsmæssige behov for en hurtigere tarifudrulning af hensyn til den grønne omstilling.

Rammer og roller på tarifområdet

Tariffer i elsystemet er en betegnelse for de priser, som de kollektive elforsyningsvirksomheder opkræver hos brugerne af elnettet for at få dækket deres omkostninger til at etablere, vedligeholde og drive det kollektive elnet på distributions- og transmissionsniveau.

Metoderne for opkrævning af tariffer (tarifmetoder) bliver udviklet af netvirksomhederne og transmissionssystemoperatøren (Energinet), der under en samlet betegnelse kaldes kollektive elforsyningsvirksomheder. Den regulerende

Energistyrelsen

Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V

T: +45 3392 6700
E: ens@ens.dk

www.ens.dk

uafhængige myndighed i Danmark, dvs. Forsyningstilsynet, har til opgave at godkende netvirksomhedernes og Energinets metoder. Forsyningstilsynet har enekompetence til at godkende tarifmetoder. Denne arbejdsfordeling på tarifområdet følger af EU-retten.

Folketingets, Klima-, Energi- og Forsyningsministerens og Energistyrelsens mulighed for direkte at diktere tarifudformningen, herunder hvad der er omkostningsægte, er derfor forholdsvis begrænset. Folketinget kan imidlertid inden for rammer af EU-reglerne fastsætte nærmere hensyn, der skal inddrages, når metoderne udvikles. Geografisk differentierede forbrugstariffer er et eksempel på, hvordan Folketinget fastsætter nærmere hensyn til tariferingen inden for rammerne af EU-retten. Denne type forbrugstariffer blev muliggjort med lov nr. 415 af 25. april 2023 om ændring af lov om elforsyning. Her er det et overordnet politisk ønske om at beskytte mindre elkunder, hvilket ligger bag det gældende forbud mod geografisk differentierede forbrugstariffer. Det er ligeledes dette hensyn, der gør, at det i dag kun er muligt at differentiere forbrugstariffen ift. de største elforbrugere som f.eks. PtX-anlæg. Det politiske handlerum vil således bero på en konkret vurdering i den enkelte situation med respekt for EU-rettens grænser.

Forsyningstilsynets godkendelse af tarifmetoder sker i overensstemmelse med kriterierne fastsat i elmarkedsforordningens¹ artikel 18 og elforsyningslovens § 73. Metoderne for fastsættelsen af tarifferne skal ifølge elmarkedsforordningen bl.a. afspejle de faktiske omkostninger. Elforsyningsloven anvender en lignende ordlyd, idet prisfastsættelsen skal ske efter, hvilke omkostninger de enkelte kategorier af netbrugere giver anledning til. I praksis foretager Forsyningstilsynet én samlet vurdering af omkostningsægtheden.

Reguleringen vedrørende omkostningsægthed

Omkostningsægthed handler grundlæggende om, at de enkelte kategorier af netbrugere, f.eks. elforbrugere eller producenter, betaler for de omkostninger som deres rådighed og brug af nettet giver anledning til. Dette kan umiddelbart lyde som et simpelt princip, men i praksis kan det give anledning til vanskelige problemstillinger, der til tider kan forsinke arbejdet med at udvikle og godkende tarifmetoder.

Allokering af omkostninger

Tariferingen i Danmark er traditionelt bygget op omkring kategorier af netbrugere (kunde grupper). Der er imidlertid ikke en 'facitliste' eller anbefalinger for, hvad eller hvornår en allokering af omkostninger kan karakteriseres som omkostningsægte. Det gør sig bl.a. gældende for de dele af det kollektive elnet, der kommer forskellige kunde grupper til gode. Her kan det være vanskeligt at pege på en bestemt begivenhed hos en kunde gruppe, der giver anledning til at udbygge eller styrke elnettet. Omkostningerne vil i denne situation blive fordelt mellem de forskellige kategorier af netbrugere via tarifferne ud fra en samlet vurdering af

¹ EU forordning 2019/943. Der gøres opmærksom på, at forordningens artikel 18, der omhandler omkostningsægthed, pt. er under revision som del af EU's elmarkedsreform.

omkostningsægthed og rimelighed. Eksempelvis oplyser Energinet, at de ofte afholder relevante omkostninger ifm. driften af det kollektive elnet, hvor det kan være vanskeligt at henføre omkostningen til én bestemt kundegruppe.

Problemstillingen bliver også synliggjort i forbindelse med udviklingen af nye tarifprodukter som f.eks. begrænset netadgang, hvor en eventuel tariffbesparelse skal gives på de korrekte omkostningselementer.

Energistyrelsen er bevidst om, at det kan give udfordringer ifm. godkendelser af tarifmetoder, hvis der ikke kan peges på en eller flere kategorier af netbrugere, der giver anledning til omkostninger eller besparelser, når de kollektive elforsyningsvirksomheder skal udvikle fremtidens tarifmetoder. Dette gør sig især gældende ift. til udviklingen af nye tarifprodukter, hvor der ikke er opbygget en praksis hos Forsyningstilsynet. Disse tarifprodukter vil ofte være meget efterspurgt i branchen og kan ofte være afgørende for, at der bliver truffet en investeringsbeslutning.

Energistyrelsen deler branchens vurdering af, at omkostningsægthed bør veje meget tungt i den samlede vurdering af, om tarifmetoden kan godkendes i de tilfælde, hvor det er meningsfuldt og muligt at opgøre omkostningsægthed. Hvis det ikke er muligt direkte at henføre omkostninger eller besparelser til enkelte kundekategorier, må der efter Energistyrelsens opfattelse anlægges en mere pragmatisk tilgang, hvor der bl.a. ses på de formål, der som artikel 18 som helhed anviser i forhold til tarifudviklingen. Energistyrelsen bemærker ifm., at der med den kommende elmarkedsreform² forventes en øget fokus på de kollektive elforsyningsvirksomheders forventede omkostninger ifm. indpasning af VE samt nye tarifprodukter som begrænset netadgang. Generelt forventes reformen at medføre en øget mængde krav til tarifmetoderne, hvilket blot understreger nødvendigheden af en helhedsorienteret tilgang til tarifspørgsmål.

Økonomisk regulering af de kollektive elforsyningsvirksomheder

Principperne for godkendelse af tarifmetoder er tæt forbundet med den økonomiske regulering af de kollektive elforsyningsvirksomheder. Tilsammen bidrager tariffen og den økonomiske regulering til at sikre elmarkedsforordningens formål (om bl.a. effektiv opfyldelse af energiunionens målsætninger). Elmarkedsforordningen finder dog ikke direkte anvendelse i forhold til den økonomiske regulering af de kollektive elforsyningsvirksomheder, da den økonomiske regulering er et nationalt politisk anliggende.

Hensynet til f.eks. omkostningseffektivitet kan således iagttages i den økonomiske regulering (der sætter rammen for de tilladte omkostninger hos netvirksomhederne og Energinet). Separat fra den økonomiske regulering, kan princippet om bl.a. omkostningsægthed varetages i godkendelsen af tarifmetoder.

Energistyrelsens vurdering af begrebet ”omkostningsægthed”

² Jf. Europa-Kommissionens forslag vedr. forbedring af udformningen af Unionens Elektricitetsmarked, d. 14. marts 2023

Øget kompleksitet og hastighed

Givet hastigheden hos aktørerne i energibranchen og udrulningen af den grønne omstilling eksisterer der et skisma mellem energibranchens behov for hastighed og muligheden for at angive en meget eksakt omkostningsægthed. Dette kan lede til langstrakte udviklings- og godkendelsesprocesser for nye tarifmetoder, hvilket kan påvirke hastigheden i den grønne omstilling og elmarkedets udvikling.

At finde den rette balance mellem de forskellige principper, der indgår i godkendelsen af tarifmetoder, er en kompleks opgave. Komplexiteten vil sandsynligvis kun vil stige som følge af et hurtigt udviklende energisystem præget af øget integration af vedvarende energikilder, øget efterspørgsel ved elektrificering samt en mere aktiv rolle for brugerne af nettet (f.eks. i forbindelse med forbrugsfleksibilitet). Dette kan nødvendiggøre, at tarifmetoderne genbesøges oftere, end det hidtil har været tilfældet.

Behov for helhedsbetragtning

Energistyrelsen deler ACERS anbefaling om, at principperne for tariffastsættelsen, herunder omkostningsægtheden, kun kan opfyldes på samme tid, hvis der bliver anlagt en *helhedsbetragtning*. Dette indebærer efter Energistyrelsens opfattelse, at de krav, der stilles til tarifmetodernes opfyldelse af de enkelte principper, herunder omkostningsægthed, må være proportionale ift. hvad der opnås med metodeændringerne samt de kollektive elforsyningsvirksomhederne mulighed for faktisk at dokumentere, at principperne er opfyldt. En helhedsbetragtning kan dermed bidrage til en øget balance mellem de forskellige hensyn. Dette kan bidrage til en mere nuanceret tilgang, hvor et enkelt princip, som omkostningsægthed, ikke overskygger andre relevante hensyn.

Energistyrelsen finder derfor, at det vil være nødvendigt at foretage kompromisser i afvejningen af de enkelte principper, der tager hensyn til forholdene i det danske energisystem. Energistyrelsen vurderer, at ét princip godt kan fylde mere end et andet, så længe, at der bliver foretaget en helhedsbetragtning. Det er f.eks. vigtigt, at ét bestemt hensyn ikke står i vejen for en samlet godkendelse af en tarifmetode.

Energistyrelsen vurderer samlet set, at der ifm. godkendelsen af en tarifmetode bør anlægges en større fleksibilitet i vurderingen af omkostningsægthed, end det tidligere har været tilfældet. Det vil sige, hvor der f.eks. også lægges vægt på metodens betydning for systemets samlede effektivitet på længere sigt. Det giver f.eks. god mening, at der bliver udviklet tarifprodukter, der indebærer en fordel ved at operere et større forbrugsanlæg på fleksible vilkår (evt. med afbrydelighed/begrænset netadgang) og placere dette i særlige geografiske produktionsområder med mere plads til forbrug i nettet. De reducerede tariffer afspejler de lavere omkostninger, som anlægget påfører elsystemet: Den begrænsede netadgang og samplacering af forbrug og produktion driver færre omkostninger i transmissionsnettet, da Energinet i sin netplanlægning ikke skal indregne afbrydelige kunder i dimensioneringen af nettet, hhv. kan reducere

behovet for netkapacitet væk fra produktionsområder, hvis der er forbrug samplaceret med produktionen.³

Den regulerende myndighed er således tillagt en vis skønsmargin i metodegodkendelsen. Denne skønsmargin medvirker til at skabe en afbalanceret tilgang, der muliggør en smidig udvikling og godkendelse af tarifmetoder. Dette skal bidrage til at sikre, at det ikke bliver unødvendig vanskeligt at udvikle og godkende tarifmetoder, der kan følge med de krav, som samfundet stiller til de tarifprodukter, som udbydes på markedet. Vurderingen af, hvad der er omkostningsægte kan således være forskellig fra gang til gang afhængig af den konkrete kontekst. Det er væsentligt, at der tages hensyn til kompleksiteten i de involverede omkostninger, således at kravet om omkostningsægtighed ikke bliver en barriere for den grønne omstilling.

³ Energinet, metodeanmeldelse begrænset netadgang, sep. 2022 ([Microsoft Word - Metodeanmeldelse - Energinets netprodukter for begrænset netadgang - finjusteringer september 2022 - ren version.DOCX \(forsyningstilsynet.dk\)](#))